

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Наукові праці МАУП, 2016, вип. 48(1), с. 184–187

З 1 січня 2016 року увійде в силу Угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. У цьому контексті перед українськими виробниками постане потреба підвищення якості своєї продукції та переорієнтації на європейські технічні стандарти та регламенти. Стаття розкриває основні виклики вітчизняних виробників в умовах зони вільної торгівлі з ЄС.

Важливим аспектом економічної інтеграції України до європейського співтовариства є створення Глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ГВЗВТ) між Україною та Європейським Союзом у рамках виконання положень Угоди про асоціацію [1].

Експерти проекту ЄС щодо усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС, С. Іоакемідіс та Й. Ламберт, відзначили досягнення України у прийнятті європейських правил щодо продукції та вільного руху українських нехарчових продуктів на внутрішньому ринку ЄС. Зокрема, за останні роки Верховна Рада ухвалила низку важливих законів, було створено Національний орган стандартизації, а також розроблено План дій до 2020 р. [2].

Директор департаменту технічного регулювання та метрології Міністерства економічного розвитку і торгівлі Л. Віткін заявив, що на основі 27 актів європейського секторального законодавства, визначених Додатком III, в Україні прийнято 24 технічні регламенти, з яких 21 вже є обов'язковим до застосування. У 2014 р. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України прийняло 2313 національних нормативних документів (стандартів), з яких 1998 гармонізовано з міжнародним та європейським законодавством. У 2015 р. прийнято 1028 національних

нормативних документів, з яких 234 — гармонізовані. Такі кроки сприятимуть подальшому впровадженню реформ технічного регулювання згідно з Угодою про асоціацію [3].

Незважаючи на стратегічний характер для України, який має зона вільної торгівлі з ЄС, а також довгострокові перспективи зростання української економіки, експерти все ж стверджують про певні виклики для українського бізнесу на шляху адаптації до практик та стандартів ведення бізнесу по-європейськи. С. Іоакемідіс зазначає, що створено всі передумови для нової системи технічного регулювання в Україні. Це розширить ринок ЄС для українських виробників, але водночас створить нові виклики для них.

Виникає проблема конкурентоспроможності вітчизняних компаній як на європейському ринку товарів та послуг, так і на вітчизняному ринку, який стане відкритішим для висококонкурентних європейських товарів завдяки заниженим митним ставкам [4].

Першим викликом конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є витрати, пов'язані з необхідністю проходження сертифікації та виконання європейських процедур перевірки якості продукції у відповідності до директив ЄС. Без отримання нових сертифікатів європейського зразка українські вироб-

ники не зможуть вести економічну діяльність на ринках ЄС та України через законодавчо закріплену вимогу європейської сертифікації [5].

Це зумовлює необхідність переорієнтації стандартів виробництва українських товарів, а отже, заміну стандартів якості радянського зразка на визнані у світі стандарти ЄС (маркування CE та сертифікати за регламентом REACH – виробництво, реєстрація і оборот всіх хімічних речовин). Необхідність адаптації продукції до нових стандартів якості зумовить значні витрати з боку українських виробників, що, власне, і становить проблему. Проте, прийнявши стандарти ЄС до продукції, українські виробники зможуть експортувати свої товари на інші світові ринки, оскільки стандарти ЄС є загальноприйнятими на всіх великих ринках – США, Канади, Австралії тощо [6].

Із введенням у дію положень про зону вільної торгівлі у 2016 р. проблемою вітчизняних підприємств також буде конкуренція з якіснішою європейською продукцією, яка стане доступнішою для українського споживача завдяки зниженню і поступовому обнулінню імпорتنих мит. Так, українські виробники можуть втратити частину своїх споживачів на користь європейських імпортерів. Збільшення щільності конкурентних товарів має стимулювати українських виробників до підвищення якості своєї продукції, модернізації виробництва та запровадження інноваційних технологій [7].

Основними джерелами конкурентоспроможності підприємств в Україні є сировина та дешева некваліфікована робоча сила. За оцінками професора І. Кривовязюка, конкурентоздатність українського бізнесу ґрунтується на основі цінової політики. При цьому низький рівень оплати праці зумовлює зниження продуктивності. Щоб змінити такий стан справ, Україні необхідні стабільне макроекономічне середовище, суспільні та приватні інститути, які ефективно функціонують, якісна робоча сила, висококваліфіковані фахівці управління бізнесом [5].

З огляду на викладене, Ю. Кіндзерський пропонує шляхи підвищення конкуренто-

спроможності вітчизняних підприємств в аспекті євроінтеграції [9, 21]:

1) сформулювати та реалізувати державні інноваційні програми, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств;

2) здійснити структурні зрушення в системі господарювання шляхом впровадження інноваційно-інвестиційних процесів;

3) створити бізнес-середовище для національних підприємств шляхом оновлення та впровадження нової матеріально-технічної бази;

4) впровадити новітні технології на виробництві, що є свідченням інтенсивного розвитку системи господарювання;

5) сприяти залученню додаткових інвестицій для модернізації виробництва та підвищення конкурентоспроможності підприємств;

6) впровадити систему стандартизації, інформатизації у сфері формування та реалізації промислової політики підприємств;

7) забезпечити підвищення кваліфікації робітників та апарату управління підприємств;

8) регулярно проводити маркетингові дослідження ситуації на ринку.

С. Іоакемідіс, керівник проекту ЄС щодо усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС, наголошує, що посібник ЄС “Блакитна настанова” допоможе українським виробникам зорієнтуватися у технічних регламентах ЄС. Українські виробники мають ознайомитися з новими правилами та адаптуватися до них, аби збільшити свою присутність на європейському ринку [10].

У документі зібрано основні правила функціонування системи технічного регулювання Європейського Союзу, яку збирається перейняти Україна. Український переклад “Блакитної настанови” призначений для українських виробників – потенційних експортерів до ЄС, українських органів з оцінки відповідності, які розглядають можливості здійснювати у майбутньому оцінку відповідно до європейських вимог та відповідати цим вимогам, а також для органів державної влади України, які залучені до процесу розроблення, прийняття та впровадження за-

конодавства на основі актів законодавства ЄС [11].

Слід розуміти, що від передбаченої Угодою про асоціацію реформи системи технічного регулювання виграють не лише експортери, стане легше працювати й бізнесу, орієнтованому на внутрішній ринок. Переваги отримують споживачі, оскільки підвищиться відповідальність виробників. Тотожна з європейською система технічного регулювання сприятиме появі західного інвестора, а з ним і нових робочих місць. Українські експортери зможуть маркувати свою продукцію європейським знаком відповідності СЕ, що сприятиме її реалізації на світових ринках [2].

Отже, українським підприємствам доведеться переорієнтуватися від звичних моделей економічної діяльності до європейських стандартів і норм ведення бізнесу. Такий перехід потребує значних зусиль, як експертних, так і фінансових, для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на європейських та українському ринках, які об'єднуються у зону вільної торгівлі.

Водночас якщо українським підприємствам вдасться витримати високу європейську конкуренцію, нові вимоги ведення економічної діяльності стануть стимулом до відкриття нових ринків, збільшення прибутків та, як слідок, зростання української економіки.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Урядовий портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535

2. Реформа технічного регулювання у сфері нехарчових продуктів: великий шанс і виклик водночас. Новини співпраці з ЄС [Електронний ресурс] // Бюлетень Представництва ЄС в Україні. — Режим доступу: <http://euukrainescoop.net/2015/09/30/tech-regulations/>

3. "Блакитна настанова" відкриє ринок ЄС для українських продуктів [Електронний ресурс] / Київ. нац. торговельно-економічний ун-т. — Режим доступу: <http://www.knteu.kiev.ua/blog/read/?pid=10445&uk>

4. Аналіз можливих ризиків створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС щодо конкурентоспроможності українських підприємств [Електронний ресурс] // Рада підприємців при КМУ. — Режим доступу: <http://radakmu.org.ua/view/2725/>

5. Кривовязюк І. Підвищення конкурентоспроможності українських підприємств у контексті євроінтеграційних прагнень [Електронний ресурс] / І. Кривовязюк, І. Заблоцька. — Режим доступу: <http://bit.ly/1Gur6RU>

6. Як наші заводи будуть отримувати сертифікати якості ЄС [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~/310845>

7. Торгівля з ЄС [Електронний ресурс] / Онлайн-журнал K.I.S. Publishing. — Режим доступу: <https://readymag.com/kis/eu-ukraine-fta/>

8. Доступ до ринків ЄС: місія можлива? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://euukrainescoop.net/2015/02/27/business/>

9. Кіндзерський Ю. Проблеми національної конкурентоспроможності та пріоритети конкурентної політики в Україні / Ю. Кіндзерський, Г. Паламарчук // Економіка України. — 2006. — № 8. — С. 19–29.

10. Експерти проекту заявляють, що Україна стала на крок ближче до внутрішнього ринку ЄС — фото-звіт конференції [Електронний ресурс] / Офіц. сайт проекту "Торгівля без бар'єрів". — Режим доступу: <http://bit.ly/1Mb5UaK>

11. "Блакитна настанова" із впровадженнь правил Європейського Союзу щодо продукції [Електронний ресурс] // Офіц. сайт проекту "Торгівля без бар'єрів". — Режим доступу: <http://ukr.no-trade-barriers.com/wp-content/uploads/2013/07/version-of-Blue-Guide-for-uploading-1-sec.pdf>

Україна прийняла низку європейських правил щодо вільного руху українських продуктів на ринку ЄС у рамках ГВЗВТ, створивши цим передумови до вільної торгівлі з ЄС, хоча нові правила створюють перешкоди для українських підприємців (сертифікація та стандартизація ЄС, підвищення конкуренції внаслідок скасування/зниження мит для європейських товарів в Україні). Успішна адаптація до правил ЄС і модернізація виробництва уможливають українському бізнесу отримання вигоди від вільної торгівлі з ЄС.

Ukraine adopted a number of European rules on free movement of Ukrainian products to the EU market under the DCFTA, creating prerequisites for free trade with the EU. Though the new rules bear some obstacles for Ukrainian business (EU certification and standardization, increased competition due to abolition/reduction of duties for EU goods in Ukraine). With successful adaptation to the EU regulations and modernization of production, Ukrainian businesses will benefit the free trade with the EU.

Украина приняла ряд европейских правил свободного движения украинских продуктов на рынке ЕС в рамках ГВЗСТ, создав предпосылки к свободной торговле с ЕС, хотя новые правила создают препятствия для украинского бизнеса (сертификация и стандартизация ЕС, повышение конкуренции вследствие отмены/снижения пошлин для европейских товаров в Украине). Успешная адаптация к правилам ЕС и модернизация производства позволят украинскому бизнесу получить выгоду от свободной торговли с ЕС.

Надійшла 9 жовтня 2015 р.

МАУП